

GOEDHEID VOOR HET OPRAPEN

Oog hebben voor liefde en hoop

**MARGRIET
VAN DER
KOOI**

Inhoud

Vooraf	9
1. Goedheid die we ontvangen in liefde en vriendschappen	19
2. Goedheid in de zorg	24
3. Goedheid voorbij het protocol	34
4. De goedheid van de derde plek	50
5. Goedheid van het welkom	55
6. Goedheid – het gemeenschappelijke huis van de schepping	69
7. Goedheid groter dan ons hart	82
8. Goedheid voor het oprapen in ons land	85
9. De kerk, vindplaats van goedheid	92
Noten	109

*‘Maar wat is goedheid?’ zei de jongen. ‘Goedheid is
toch gewoon wat mensen voor elkaar doen?’
‘Nee,’ zei ik, ‘het is veel meer. Want alles, alles wat ons
goeddoet, is een geschenk van de Schepper, van God
die een gunnende God is. De fluitende merel op het dak
tegen de avondhemel, de man die voor me in de bres
springt, een project dat lukt, de zon die opkomt – het is
de goedheid van God, die me dat doet overkomen. Hij is
de bron van alle goed.’*

***

*‘Het licht brengt niets dan goedheid voort en
gerechtigheid en waarheid.’
Paulus in zijn brief aan de Efeziërs*

***

*‘... de vrucht van de Geest is liefde, vreugde en
vrede, geduld, vriendelijkheid en goedheid, geloof,
zachtmoedigheid en zelfbeheersing.’
Paulus in zijn brief aan de Galaten*

Vooraf

Een lezeres meldt dat ze 29 jaar is en als verpleegkundige werkt. Dagelijks ziet ze veel ‘voorbeelden van goedheid’ onder haar collega’s en hier wordt naar haar smaak weinig licht op gescheden. De reden van haar verzoek is niet dat ze ‘baanbrekende argumenten’ zou hebben, maar omdat ze als 29-jarige waarschijnlijk nog wel even mee moet. En omdat leven in een wereld waarin de hoop ver te zoeken is, geen verleidelijk vooruitzicht is. Ik denk dat het onze taak is als mensheid hoopvol te blijven. Omdat we anders de verantwoordelijkheid voor een gezonde samenleving naast ons neerleggen.

Trouw-columnist Ephimenco op 30 mei 2023

Goedheid voor het oprapen – wie kan en wil het daarover hebben in deze tijd waarin crisis na crisis de wereld teistert? De crises hoeven niet eens opgenoemd te worden, we zien ze gefotografeerd op nieuwssites, besproken in talkshows – dichterbij en verder weg, ze maken ons onrustig. We zijn verbaasd, alsof we niet in crisis zouden mogen zijn. En dan de koppen in de kranten... Ze suggereren dat we burgers van een afbladderend land zijn.

Waarom dan toch de moed – of de brutaliteit – om een boek te presenteren over goedheid?

Omdat ik denk dat we elkaar en de Schepper van hemel en aarde tekortdoen als we geen aandacht geven aan

alles 'wat goed is, wat waar is en schoon, rechtvaardig en lieflijk', zoals Paulus tweeduizend jaar geleden schreef. Dat is nodig: het zijn de palen waardoor de elektriciteitsdraden van ons leven hooggehouden worden, waardoor het leven 'te doen' blijft. De verschrikkelikheden van onze tijd en de goedheid die voor het oprapen ligt, strepen we daarmee niet tegen elkaar weg, maar laten we naast elkaar staan, om vol te houden wat volgehouden moet worden. Gelovigen zeggen daar achteraan, met vertrouwen of stamelend: 'Totdat Hij komt,' want zij willen vertrouwen dat God nog niet aan het eind van zijn Latijn is.

Nog anders gezegd: ik heb het als voorganger in de kerkdiensten lang lastig gevonden om het Kyrië-gebed en het Gloria meteen na elkaar plek te geven in de liturgie, zoals dat al eeuwenlang voorgeschreven is. Laten we beginnen met wat ons dwarszit, wat moeite en verdriet kost, vond ik, dan kunnen we later in de liturgie misschien ruimte voelen voor een loflied. Tot ik ben gaan begrijpen dat de kerk van alle eeuwen dat juist goed begrepen heeft: ze horen bij elkaar; of je dat voelt of niet – laat dat maar over je komen. In het ziekenhuis loop ik van sterfkamer naar kraamkamer; een man vertelt dat op de dag waarop 's morgens zijn vader stierf 's avonds zijn eerste kleinkind geboren werd. Kyrië (God, help dan toch!) en Gloria (God zij geloofd uit alle macht) op één dag. Ik ben er zeker van dat het goed is voor hart en ziel als we aandacht geven aan wat goed is, aan waar we dankbaar voor kunnen zijn, aan wat lukt, aan voortgang. Aandacht voor goeds en goedheid beschermt ons tegen wanhoop, moedeloosheid en cynisme, en brengt bloei, en hoop.

De wereld komt terecht

En in de kerk zeggen we er achteraan: totdat de wereld terecht komt, want dat is beloofd. Dat vertrouwen vat Guillaume van der Graft samen in een dichtregel: 'Ik heb de zee gezien, de wereld komt terecht.'¹

Dat had onze kleindochter Ymke, net zes jaar, goed begrepen. Zomaar, *out of the blue*, zoals zesjarigen dat kunnen doen, vertrouwde ze me toe dat er aardelingen zijn en hemelingen. En dat die allemaal zo prachtig zijn. 'En als die samen zijn, oma, dan zijn ze het állerprachtigst.'

'Vertel eens hoe je dat weet, Ymke,' zei ik.

'Hé oma, dat moet je niet vragen. Dat wéét ik gewoon.'

In wat deze kleine schat zei, resoneert een eeuwenlange hoop die niet bedacht is, maar uit de lucht is komen vallen. Of liever: uit de Hoge. Het is ons gezegd. Oude papieren heeft het, zeer oude. Jesaja, die bijna drieduizend jaar geleden leefde, had er al van gehoord, en had het erover, in de chaos van zijn tijd. Hemel- en aardelingen. God belooft: het komt goed, de wereld komt terecht. Hij is trouw aan wat Hij schiep: zijn kenmerk en zijn keurmerk.

Ik oefen me in goed kijken naar sporen van goedheid, en vertel u: onze wereld is er vol van.

Een vrouw krijgt een raar ongeluk op straat, de voorvork van haar oude fiets brak. Ze probeert met een bloedende hoofdwond overeind te komen. Een overbuurvrouw ziet het gebeuren, helpt haar bij zich naar binnen, roept haar man erbij. 'Toevallig' – ik zeg liever: het valt haar toe – is hij huisarts. Eén blik en hij weet wat hem

te doen staat. Hij belt de ambulance, houdt haar stabiel, verbindt wat verbonden moet worden, troost. Dat er bloedsporen in de nieuwe keuken terechtkomen, doet er niet toe. Een buurman vertelde geschrokken dat ambulancebroeders haar voorzichtig op een brancard legden, troostende woorden zeiden. Goedheid voor het oprapen.

Een man gaat met een jongetje uit zijn buurt elke eerste zaterdag in de maand vliegtuigen spotten: 'Dat stille kind heeft verder niks. Hij geniet zo van die vliegtuigen, hij praat honderduit op die dagen. En ik geniet van de blijdschap van dat kind,' zegt hij.

Een vrouw vangt elke woensdagmiddag een buurmeisje op, om niet. Een andere vrouw is al jarenlang een soort bonusmoeder voor drie inmiddels volwassen jonge vrouwen van wie de moeder alcoholiste is. Een grootmoeder zet haar halve leven in de wacht om bij een kleinkind te kunnen zijn dat in de war raakte.

In Rotterdam openen tandartsen een zaterdag lang hun praktijk voor mensen met een slecht gebit, die de zorg zelf niet betalen kunnen. Zij ontvangen die zorg 'om niet', een andere uitdrukking voor pro Deo. Het liep storm, die dag.

In de krant een klein bericht over een jonge man die de boodschappen betaalt voor een oude dame die in paniek is omdat ze haar pincode niet meer weet. Hij is verdwenen voor zij hem kan bedanken.

Een KLM-piloot vliegt een jonge man die een ernstig ongeluk heeft gehad terug naar Nederland. 'Ik probeer de zachtste landing uit mijn hele vliegcarrière te maken,' belooft hij. Goedheid voor het oprapen.

Intermezzo – variatie op het thema

“Er gebeurt veel goedheid” – grammaticaal een vreemde zin die ik toch graag zo zeg, want het vertelt precies wat ik bedoel.’ Zo begon ik een korte kersttoespraak voor onze revalidanten, hun ouders, partners, andere naasten, en mijn collega’s in het Daan Theeuwes Centrum in Woerden.

Het ‘DTC’ is een centrum voor intensieve neurorevalidatie voor jonge mensen met NAH – niet-aangeboren hersenletsel. Bij ons is revalidatie topsport: op maat, en als het even kan – dat is: als de revalidant het aankan – vijf keer drie kwartier per dag. ‘Het is een baan,’ zeggen we tegen hen: je hebt er de tijd, de energie, de aandacht voor nodig die je voor een baan nodig hebt. En de motivatie. Ik vroeg om spreektijd bij de kerstborrel, en kreeg die.

‘Ik wil jullie graag vertellen waarom ik hier zo graag ben. Want dat heeft rechtstreeks met de oorspronkelijke Kerst te maken. Als mensen me vragen: “Vertel eens iets over dat DTC van jou, wat maakt dat je daar wilt zijn?” dan zeg ik: “Er gebeurt veel goedheid.” In een tijd, in een wereld waarin we veel boos onbehagen zien, veel onvoorstelbaar erge dingen, vind ik het fijn om op een plek te komen waar veel goedheid gebeurt, waar goedheid voor het oprapen ligt. Dat gaat over jullie allemaal. Over een stap terug doen ter wille van beschadigde jonge mensen. Over het hooghouden van liefde, hoop en humor, moed en inzet, uithouden, trouw en creativiteit. Dit is een plek waar die waarden tegen de plinten klotsen. Goedheid voor het oprapen alom. Ik zeg het geregeld

tegen ouders die hun hele leven omzetten voor hun beschadigde kind. Voor volwassen kinderen, die al een eigen leven leidden, maar vanwege hun hersenletsel voor kortere tijd of heel lang veel aandacht nodig hebben, vaak weer thuis komen wonen.

‘Maar dat doe je toch voor je kind?’ zei een moeder.

‘Dat spreekt toch vanzelf?’ De vader zat erbij en knikte hartstochtelijk, hij kon even niks zeggen.

Intussen klopten twee vrijwilligers aan: “We willen haar graag nog even groeten, ze kan niet zomaar weg!” Bijzonder is dat: al deze goedheid waardoor dat topsport-revalideren ‘te doen’ is.

Spreekt het vanzelf?

“Dat doe je toch voor je kind? Daar ga je voor, wat het ook kost.” Ik hoor het vaak.

Maar stel dat die goedheid er niet zou zijn. Dat dit een wereld zou zijn waarin eigenbelang en lelijkheid en wanhoop troef zouden zijn. Hier zien we dat dat niet zo is: ouders – en vaak ook partners, broers, zussen, grootouders, schoonouders, tantes, ooms, vrienden – doen een grote stap achteruit, gooien hun leven om, ter wille van de revalidanten. Vrijwilligers komen op hun vrije ochtend, middag of avond en zeggen er andere dingen voor af. Therapeuten zoeken in de avonduren een oplossing voor een probleem voor ‘hun’ revalidant.

Goedheid. Voor mij zijn het sporen van God, de goede gunnende God in Wie ik geloof. Sporen van God – ik heb dat niet zelf bedacht, ik heb er oude papieren voor om dat zo te noemen. Het wemelt hier van zulke sporen.

Of de andere metafoor, die ik graag voorleg aan ouders, aan revalidanten. Een vader had het over hoop. Ik vertelde hem over een bladzijdenlang gedicht over hoop, van een Franse dichter, Charles Péguy. Hij stierf in de loopgraven van de Eerste Wereldoorlog. Hij was bekend als de Dichter van de Hoop.² Vergun me om het nog even over God te hebben, die goede God welteverstaan, want die God is het die met Kerst te maken heeft. Péguy voert God ten tonele en laat Hem iets zeggen over geloof, hoop en liefde, de grote christelijke deugden. Hij komt met een beeld van de drie deugden: Geloof, Liefde en Hoop, als drie vrouwenfiguren. Geloof en Liefde zijn twee grote zussen in ruisende rokken, een beetje verkreukeld door het leven; een beetje moe sjouwen ze over de wegen van de aarde. Tussen hen in het kleine zusje, het meisje van de hoop. De mensen denken dat de twee vrouwen het kleine zusje voorttrekken. Maar als ze goed zouden kijken, zouden ze zien dat zij het is, dat kleine meisje van de hoop, dat hen voorttrekt, dat allen gaande houdt. Mannen, vrouwen, jongens, meisjes van de hoop. Sinds ik dat beeld 'ontving', zie ik haar overal rondscharrelen, en dat doet het hart en de ziel goed. Gisterenavond laat bijvoorbeeld kreeg ik een appje van twee betrokken collega's. Ze schreven: "Officieel mag je dit nog niet weten, maar onofficieel moet je even weten dat we een spel in de stad gaan doen. Nu weten we dat je in topconditie bent. Maar we dachten je nog wel even de tip te geven dat hoge hakken dan niet het handigste schoeisel is op de klinkers van het Woerdense centrum."

Ik was ontroerd: wat attent, wat precies. Zo dichtbij zijn ze, de meisjes en jongens van de hoop. Goedheid. Voor mij heeft dat alles te maken met het Verhaal dat bij Kerst hoort: God en zijn goedheid, de geboorte van zijn liefde in vlees en bloed.

Ik ben een verhalenmevrouw, dus ik vertel nog een kort verhaal. Ik werkte lang aan de overkant³, toen dat nog een ziekenhuis was. Op een ochtend was ik bij een patiënt op de afdeling oncologie – mannen, vrouwen aan een chemo-infuus. De man die ik bezocht, was even naar het toilet. Terwijl ik wachtte tot hij terug was, hoorde ik een gesprekje van twee vrouwen:

Mevr. A.: “Er is toch niets zo belangrijk als gezondheid!”

Mevrouw B.: “Daar moet ik even over nadenken.”

(Ik spitste mijn oren, het leek erop dat daar iets belangrijks gezegd ging worden. Ze had een minuut nodig voor haar antwoord):

Mevrouw B.: “Nee, gezondheid is niet het belangrijkste. Het belangrijkste is liefde en vriendschap, verbondenheid. Als je gezond bent, als je niets mankeert, maar er is niemand die van je houdt, en van wie jij houdt – dat is niets. Maar als je wat mankeert, je bent ziek, zelfs erg ziek, en er zijn wel mensen die van je houden en van wie jij houdt... Dat is wel wat.” Dit verhaal vertel ik graag aan onze revalidanten. Ze begrijpen het allemaal.’

Of, met een klein gedichtje dat ik lang geleden kreeg van een ziekenhuispatiënt:

*Er is veel pijn, er is veel puin,
dat hoef ik niet uit te leggen.
Toch wil ik even zeggen:
Er groeit een krokus in mijn tuin.*

Want zeker, er is veel verschrikkelijks in onze wereld; ik hoef dat niet op te noemen. Maar dit boek wil ons juist helpen dat andere te oefenen: ons realiseren dat er óók veel goedheid is. Ik wil u, lezer, aanmoedigen om uit te kijken naar sporen van goedheid, recht, waarheid, van liefde, schoonheid, van hoop. Om moed te vatten, tegen het cynisme, tegen de wanhoop in.

Het is een persoonlijk boek geworden. Ik nodig u maar uit om mee te kijken, in uw eigen omgeving aandachtig mee te kijken naar sporen van goedheid. De vraag is niet of er goedheid gebeurt, maar of wij die goedheid opmerken. En of we leren verstaan dat van die goedheid God de Bron is.

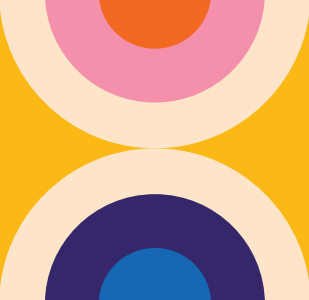
Driebergen/Warns, juni 2023,
Margriet van der Kooi

Disclaimer

Ik was uitgenodigd een lezing te geven over mijn boek *Verdriet is een werkwoord*. Voor ik maar een woord gesproken had, stond een man achter in de volle zaal op en vroeg me of ik zelf wel eens verdriet had gehad, of ik eigenlijk wel verstand van het onderwerp had.

Ik moest me even hernemen – moest ik nu eerst gaan vertellen wat ik had meegemaakt aan verdriet? En dan afwachten of hij, of misschien iedereen vond dat dat genoeg verdriet was, en erg genoeg om te mogen spreken? Dat zou betekenen dat ik eerst mijn verdrietgeloofsbrieven moest overleggen. Ik versta dat als koketteren met wat ik meegemaakt had, een vorm van exhibitionisme. Gelukkig schoot me een antwoord te binnen: ‘Meneer, geloof me, haast niemand bereikt mijn leeftijd zonder kennismemaakt te hebben met verlies en rouw.’

Dat geldt ook voor dit boek: Heb ik gemakkelijk praten? Weet iemand dat? We weten zoveel niet van elkaar. Er is veel verschrikkelijk leed in deze wereld, veraf en heel dichtbij. Dat krijgt genoeg aandacht. *Én* er gebeurt veel goedheid. Daarover gaat dit boek.

Dit boek wil ons helpen oog te houden voor het goede om ons heen. Margriet van der Kooi moedigt ons aan om uit te kijken naar sporen van goedheid, recht en waarheid, van liefde, schoonheid en hoop. Om moed te vatten, tegen het cynisme, tegen de wanhoop in. Op een persoonlijke en haar kenmerkende manier vertelt ze hoe ze zelf oog kreeg voor het goede. Want de vraag is niet of er goedheid voor het oprapen ligt, maar of wij het zien. En of we ons ervan bewust zijn dat God de bron is van al die goedheid.

Margriet van der Kooi werkt als hart- en zielzorger in het Daan Theeuwes Centrum in Woerden. Eerder was ze geestelijk verzorger in verschillende ziekenhuizen. Ze is als predikant verbonden aan de Protestantse Kerk in Woerden. Andere titels van haar hand: *Pelgrims en zwervers*, *Het kleine meisje van de hoop* en *Verdriet is een werkwoord*.

9 789043 540131

KokBaekencentrum.nl
UITGEVERS | UTRECHT

ISBN 978 90 435 4013 1
NUR 707

